

עניני חנוכה - שיעור 211

הכללים והבעיות (עיין בשיעורים 42, 89, 129, 173, 174, 210)

I. אלמנה שאינה רוצה להדליקה יחידאי בביתה אם יכולה להדליק בבית אחרת

עיין באג"מ (י"ד ג - י"ד - ה) דמי שיש לו בית החיוב דוקא בביתו אמנם אם כולן הלכו מביתם על איזה לילה ולא יהיו שם ליכא חיוב עליהם מצד הבית כיון שלא ידורו שם וגם באופן שלא יהיה חיוב מצד מראית העין דחשדא שהוא דבר מפורסם שהלכו מביתם דהא מחייב רב הונא (שנת כ"ג) להדליק בשני פתחים מפני חשדא שא"כ מסתבר כשיחזור לביתו לישן יהיה חשדא דהרי יראהו אח"כ שהיו שם הלילה ולא ראו שהדליק נרות שלכן נראה שאם חושב לחזור בלילה לא יצא מביתו עד אחר שידליק או ימהר לחזור בעוד שאיכא אינשי ברחובות שיראו שהדליק לכן צריכה האלמנה להדליקה עצמה בביתה או בשעת הדחק ע"י שליח וכן מי שחזר לביתו מוצ"ש צריך להדליק בביתו ולא בבית שדר שם בשבת

II. מי שהוא אכסנאי ואשתו בביתו

בעל ואשתו כשאחד מהם אינו בביתו צריכין להדליק כל מי שאינו בביתו אף במקום ישראל שיכול לראות נרות חנוכה דלוקין מדין מהדרין (ע"י שיכוון שאינו יוצא בהדלקת ביתו) ואף כשלא שם ליכו וכבר הדליקה אשתו נמי יכול להדליק אם אומר שהיה רוצה לעשות כראוי לכתחילה (ולא כהמהרש"ל שהובא במ"ב תרע"ז - סקט"ז) אף באופן שאפשר לו לראות נרות של אחרים כשהן דלוקין בתוך זמן שצריכין להיות דלוקין וכא"א לו להדליק בעצמו אם אפשר לו לראות של אחרים מחויב לראות של אחרים ולברך שעשה נסים ושהחיינו ואם א"א לו להדליק וגם לא לראות אין לו לברך כלל דלא כהמור וקציעה שהסכים לו המ"ב בבאור הלכה (תל"ז - ד"ה ושחיינו) ואף שנמצא כן במאירי דהוא לא כרוב הראשונים וכהמג"א שסובר כן (אג"מ ה - דף קמ"ד) ומשמע מזה דרב משה סבר שעיקר חידוש דרב זירא (שנת כ"ג) הוא דלא תימא שיהא בכלל אנשי ביתו אבל יש חיוב או להדליק או להשתתף וזה כהטור והרמ"א אליבא דהרא"ש שיש מצות הבית וגם מצות גברא ואם אין לו בית ורק הוא אכסנאי סגי בשיטוף שאין צריך להדליק ובזה קיים חיוב גברא שלו

III. אכסנאי שמדליקין עליו בביתו נראה דאפילו אם נמצא במדינה אחרת שזמן שקיעה"ח הוא בהפרש של מספר שעות מ"מ יוצא יד"ח בזה

IV. בני הישיבה שמבקר בית הוריו שיכול להדליק שם אפילו אם דעתו לשוב אל הישיבה לישון (מספר מועדי ישרון בשם רב משה)

V. מי שאינו דר בביתו ואוכל בבית אחד והשינה בבית אחר באיזה מקום ידליק

עיין באג"מ (י"ד ג - י"ד - ה) דבחורים הנמצאים בישיבה צריכים להדליק נר חנוכה בחדר השינה שהוא מיוחד לאלו שניתן להם חדר זה וגם איכא קצת בעלות להו ולא בחדר האוכל שהוא לכולם ואין שם מקום מיוחד כלל ומצד חשש סכנת דליקה מחויבין להטיל גורל ביניהם מי שישמור היום ומי שישמור למחר אמנם מסתבר דנידן דידן שאני שאין שייך גורל וגם השינה רק ללילה אחת ולכן אם יש חשש סכנה מותר להדליק בחדר האוכל וכ"כ הרמ"א (תרע"ז - ב) דמדליק במקום שאוכל

VI. אם צריך לראות הנרות לחצי שעה

עייין באג"מ (ה - דף קמ"ח ד"ה חבל) דליכא מצוות ראייה על כל הזמן דהדלקה שהוא החצי שעה אלא רק בראייה אחת שהוא ראה בשעה שהדליק ולכן כבתה אין זקוק לה (שנת כ"ח:). ולכן שהוא רק התעוררות להזכרת הנס אבל מה שצריך גם ראייה אף שהברכה היא העיקר הוא משום דלא שייך ענין ברכה בלא שום מעשה שלכן גם מצד הגעת היום דחנוכה כיון שליכא שום קדושה על הימים דהא מותרין במלאכה לא שייך לברך שעשה נסים בשביל היום עצומה (כרוב הפוסקים ולא כהמאירי) והוא כרבינו ירוחם שצריך לצאת ולראות כדי שיברך דהיינו חיוב הראייה הוא כדי שיהא שייך לברך

VII. אם יכול להדליק נר חנוכה במקום שאין מי שרואה את הנרות

עייין במ"ב (תרע"ז - סקי"ח) דכתב ואם הוא יחידי דבני הבית ישנים ידליק בלא ברכה (מג"א דה"ח וח"א) ועייין בשער הציון בשם החמד משה דאם א"א להקיצם מ"מ ידליק ויברך וספק ברכות להקל מ"מ אין מוחין בידו וע"ע באג"מ (ד - דף קנ"ד) שכתב דאין הפרסומא ניסא עיכוב לעצם חיוב הדלקת הנרות דבליכא אינש יפטר לגמרי דמ"ש ממגילה דצריך לקרא אף כשהוא יחיד בביתו אלא דענין הפרסום הוא עוד דין דצריך לעשות המצוה בפרסום ובא"א לקיימה בפרסומי ניסא מחויב להדליק אפילו על שלחנו שליכא היכר כלל אפילו לבני בית מ"מ קשה אמאי אין יכול להדליק אחר זמן שתכלה רגל מן השוק ע"ש שתירץ שזה היה עצם התקנה

VIII. מקום הדלקת נר חנוכה

עייין ברמ"א (תרע"ח - ז) דהמנהג להדליק בטפח הסמוך לפתח כמו בימיהם ואין לשנות וכתב המ"ב (סקל"ח) ומ"מ אם יש חלון הסמוך לרה"ר נכון יותר שיניחנו שם כדי שיהיה היכר לבני הרה"ר ויתפרסם הנס אם לא במקום דשכיחא הזיקא עי"ז ועייין באג"מ (ד - קכ"ה) דשפיר כתב המג"א דאם יש לו חלון הסמוך לרה"ר יניחנו בחלון ופירוש בלבושי שרד טעמו דפרסומי ניסא עדיף מסברא שיכנס בין שתי מצות לכן אף שעיקר בזה"ז הוא ההיכר לבני הבית מאחר שא"א לנו להדליק מבחוץ מ"מ מה שאפשר לעשות ביותר פרסום ודאי יש לעשות

IX. מי שדר בבית גבוה (apartment house) מקרקע רה"ר למעלה מעשרים אמה ואין היכר לבני רה"ר אז טוב יותר להניח בפתח הבית (שער הציון תרע"ח - סקמ"ז בשם פ"ת)

X. למי שהיה אבל על אביו בתוך י"ב חודש א"צ לשנות מרגילותם במשפחה להתאסף באחד מימי החנוכה כל האחים לסעודה לכבוד חנוכה אולם יזמרו רק שירות ותשבחות לה' מדברים השייכים לימי החנוכה כגון מעוז צור (קובץ מבקשי תורה כסלו תשנ"ו - דף י"ז בשם רש"ז אויערבך)

XI. על הדלקה במקום ציבורי מחוץ לבהכנ"ס אין לברך שכל הברכה שמברכים כבהכנ"ס הוא על יסוד שמברכים על מנהג כהלל בר"ח די לנו במה שנוהגים ולא להוסיף עליה (שו"ת אז נדברו י - ע"ה)